

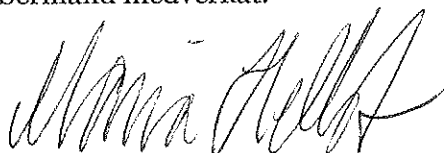
Datum	Dnr	Mottagare
2019-09-17	1-2019	Miljö- och energidepartementet
Handläggare	Direkt	
Emma Sernland	010 698 6270	
Enheten för forskning och miljömål		
Emma.Sernland@havochvatten.se		
Bengt Fjällborg		
Enheten för forskning och miljömål		
Bengt.fjallborg@havochvatten.se		

Återrapportering av Havs- och vattenmyndighetens arbete med vatten- och marin pedagogik 2019

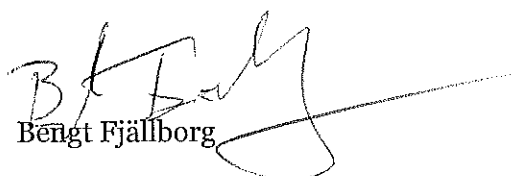
Havs- och vattenmyndigheten ska i enlighet med regleringsbrevet för budgetåret 2019 bidra till att stärka arbetet med utbildning för hållbar utveckling inom havs- och vattenfrågor, särskilt marin pedagogik. I uppdraget ingår att samla berörda aktörer, särskilt från lokal nivå, och myndigheter för att identifiera behov av insatser samt ta fram efterfrågat kunskapsmaterial. Unescos pågående arbete inom marin pedagogik ska beaktas. Uppdragets genomförande och förslag till fortsatt arbete, inklusive förslag som stärker insatser på lokal nivå, ska redovisas till regeringen (Miljö- och energidepartementet) senast den 30 september 2019.

Vi överlämnar härmed vår avrapportering.

Detta beslut har fattats av tjänsteförättande generaldirektören Maria Hellsten efter föredragning av utredaren Bengt Fjällborg. I den slutliga handläggningen av ärendet har även avdelningschefen Anna Jöborn, enhetscheferna Thomas Klein och Monica Forsell samt utredaren Emma Sernland medverkat.

Maria Hellsten

Bengt Fjällborg

Bilagor:

Innehåll

Sammanfattning.....	3
Havs- och vattenmyndighetens uppdrag	4
Uppdragets genomförande.....	5
Samla berörda aktörer	7
Identifiera behov av insatser och hjälpmedel.....	7
Preliminär budget-ekonomisk återslagrapportering för 2019.....	8
Ta fram efterfrågat kunskapsmaterial	8
Förslag till fortsatt arbete.....	8
Motivering.....	8
Förslag som stärker insatser på lokal nivå.....	9
Litteraturhänvisningar	11

Sammanfattning

Havs- och vattenmyndigheten föreslår att arbetet med vatten- och marin pedagogik blir en långsiktig satsning, i linje med tidsramarna som är satta för Agenda 2030 och UN Ocean Decade.

Havs- och vattenmyndigheten har fått i uppdrag att under 2019 stärka arbetet med utbildning för en hållbar utveckling inom havs- och vattenfrågor, för arbete med och insatser för att stärka vatten- och marin pedagogik. I uppdraget ingår att samla berörda aktörer, särskilt från lokal nivå, och myndigheter för att identifiera behov av insatser samt att ta fram befintligt kunskapsmaterial. Unescos pågående arbete inom marin pedagogik ska beaktas. Uppdragets genomförande och förslag till fortsatt arbete, inklusive förslag som stärker insatser på lokal nivå, ska redovisas till regeringen (Miljö- och energidepartementet) senast den 30 september 2019.

Under 2019 har Havs- och vattenmyndigheten tagit initiativ till två nationella nätverk inom marin- respektive vatten (limnisk) pedagogik. Syftet är att samla berörda aktörer, särskilt från lokal nivå, och myndigheter för att identifiera behov av insatser samt ta fram befintligt kunskapsmaterial. HaV har i sin överenskommelse med utförarna särskilt pekat på vikten av att nyttja redan befintliga nätverk och befintliga källor till kunskap inom området.

Inom det marinpedagogiska arbetet har det tagits ett första steg för att koppla ihop det nationella arbetet med det europeiska och det internationella arbetet. Detta genom ett deltagande vid den årliga konferensen arrangerad av EMSEA, syftet med deltagandet vid konferensen är att bygga nätverk och hämta idéer inför den kommande svenska workshopen. Erfarenheten från detta kommer delas med det limniska nätverket.

Havs- och vattenmyndigheten har även startat en förstudie för en eventuell uppbyggnad och förvaltningen av en nationell digital plattform som kan stödja nätverkens arbete framöver.

Det nationella arbetet med vatten- och marin pedagogik är av strategisk betydelse för att kunna matcha internationella satsningar (bl a Ocean Decade) och det svenska engagemanget inom ramen för dessa internationella initiativ. Detta är också en möjlighet för Sverige att visa på ett gott exempel. Havs- och vattenmyndigheten föreslår därför att arbetet med vatten- och marin pedagogik blir en långsiktig satsning i linje med

tidsramarna som är satta för Agenda 2030 och UN Ocean Decade. Vi har därför tagit fram förslag och visioner för ett fortsatt arbete, inklusive förslag som stärker insatser på lokal nivå och ett utökat samarbete internationellt.

Havs- och vattenmyndighetens uppdrag

Inför 2019 fick Havs- och vattenmyndigheten (HaV) i uppdrag att stärka arbetet med utbildning för en hållbar utveckling inom havs- och vattenfrågor, med fokus på arbete med att stärka arbetet med vatten- och marin pedagogik. I uppdraget ingår att samla berörda aktörer, särskilt från lokal nivå, och myndigheter för att identifiera behov av insatser samt ta fram befintligt kunskapsmaterial. Unescos pågående arbete inom marin pedagogik ska beaktas. Uppdragets genomförande och förslag till fortsatt arbete, inklusive förslag som stärker insatser på lokal nivå, ska redovisas till regeringen (Miljö- och energidepartementet) senast den 30 september 2019.

Resultaten från 2018 års uppdrag inom marin pedagogik har legat till grund för arbetet 2019. Bland annat gjordes 2018 en stor kartläggning av vilka aktörer som är aktiva inom det marinpedagogiska området. Vidare har flera av slutsatserna från uppdraget 2018 lett till utformningen och indelningen av genomförandet av 2019 års uppdrag.

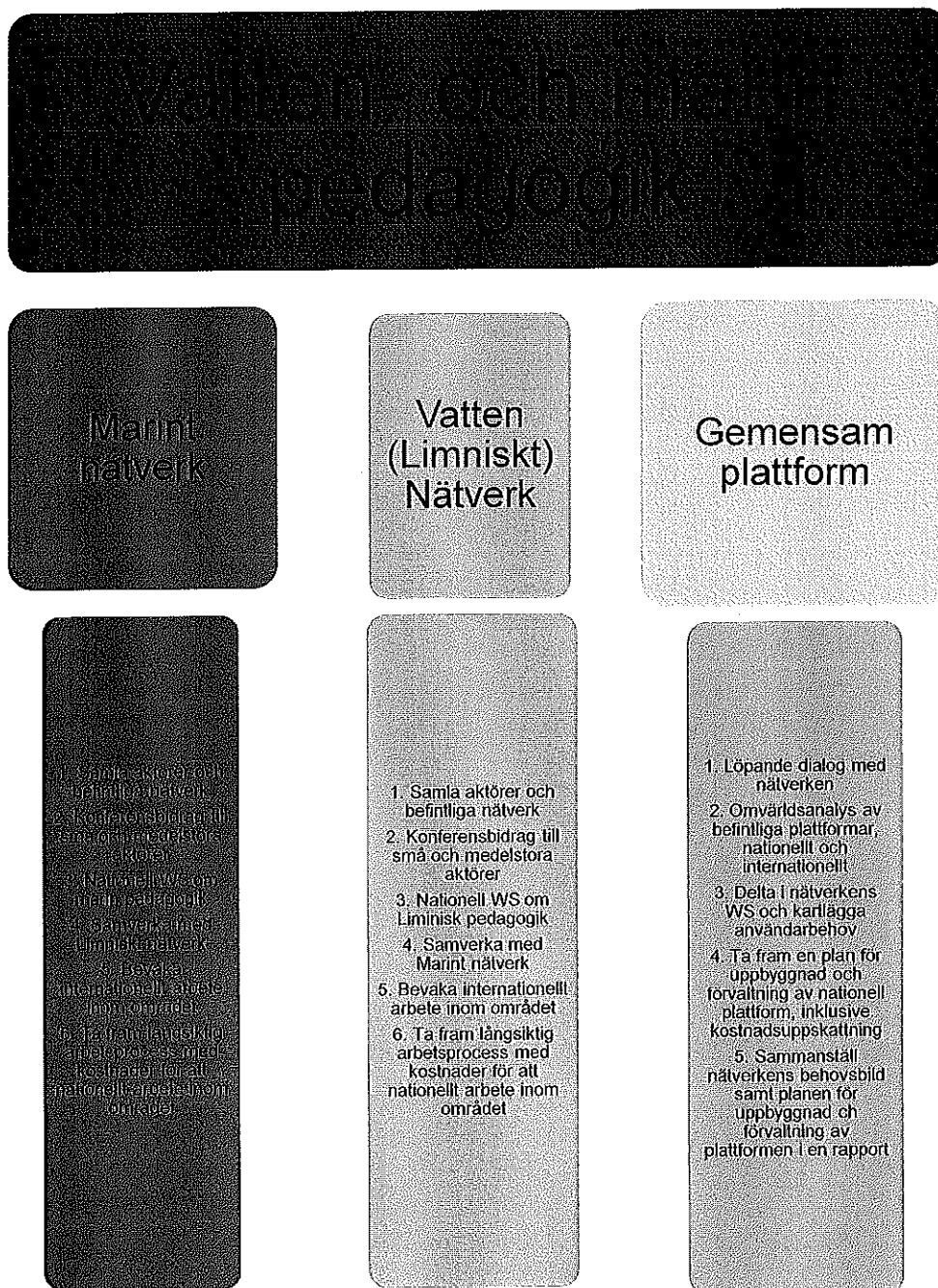
Resultaten från 2018 års arbete med marin pedagogik visade att det finns många lokala krafter som verkar inom området marin eller vatten (limnisk)pedagogik. Nätverk som är avgränsade med avseende på geografiskt område, intresseområde eller organisatorisk tillhörighet såsom ideella organisationer finns. Dock finns inget tydligt nätverk som på nationell nivå samordnar dessa. Under 2019 har Havs- och vattenmyndigheten därför uppdragit åt två utförare att påbörja arbetet med att samla de lokala nätverk som redan finns inom marin respektive vatten pedagogik. I uppdraget ligger också att till dessa två övergripande nätverk knyta även andra aktörer som ännu inte är organiserade i något nätverk.

Även behovet av en plattform för erfarenhets- och kunskapsutbyte framkom under arbetet 2018. Därför har vi uppdragit åt en kravanalytiker att under 2019 göra en omvärldsanalys om vilka tekniska plattformar eller lösningar som finns under beaktandet av både nationella exempel och internationella exempel. Särskilt med tanke på den internationella plattformen för "ocean literacy" som drivs av UNESCO-IOC med ekonomiskt stöd från Sverige. Kravanalytikern tar även fram en plan för

uppbyggnad och långsiktig förvaltning av en nationell plattform för arbetet med vatten- och marin pedagogik. Under 2019 deltar kravanalytikern i nätverkens workshopar, och samlar under dessa workshopar in aktörernas behov genom särskilda aktiviteter och/eller delworkshopar. En tät dialog med nätverkssamordnarna för marin och limnisk pedagogik är en förutsättning för arbetet.

Uppdragets genomförande

Inom ramen för 2018 års regeringsuppdrag fokuserades arbetet på de aktörer som arbetar med havsvatten, som befinner sig utanför det obligatoriska skolväsendet och som arbetar med åldersgruppen 5 – 18 år. För arbetet 2019 har vi i enlighet med instruktionen valt att innefatta både aktörer som arbetar med marin pedagogik och aktörer som arbetar med vatten (limnisk) pedagogik. Vi har dessutom utökat området till att även innefatta skolväsendet samt övriga åldersgrupper utanför åldersspannet 5 – 18 år. Två av de insatser som de marinpedagogiska aktörerna efterfrågade 2018 var bildandet av nätverk (för att skapa mötestillfällen) samt att tillgängliggöra en databas (för att dela med sig av marinpedagogiska resurser). Aktörerna efterfrågade även kunskapsmaterial av olika slag samt långsiktigt finansiellt stöd. Under 2019 har vi arbetat med att bilda nationella nätverk och att undersöka möjligheterna för att skapa en gemensam kunskapsplattform.

Figur 1: Skiss av HaV:s arbete med vatten- och marin pedagogik under 2019.

Samla berörda aktörer

HaV har under 2019 tagit steget att börja arbetet med att samla två nationella nätverk, ett marint och ett limniskt. Flera aktörer nämnde i 2018 års enkätundersökning (HaV 2018) att det finns ett flertal mindre kluster av aktörer inom det marinpedagogiska området men att det vanligtvis saknas kontakt mellan dessa och att man ofta inte känner till varandras existens. Det finns all anledning att anta att läget är liknande inom det limniska området.

En del i arbetet för att bilda ett marint nätverk påbörjades redan under 2018 då Sjöfartsmuseet Akvariet (Kulturförvaltningen, Göteborgs Stad) fick medel i Havs- och vattenmyndighetens utlysning för att arrangera en marinpedagogisk workshop och konferens. Det arbetet kommer beaktas i årets uppdrag till Havsmiljöinstitutet (HMI) som kommer vidareutveckla det marina nätverket. HMI har dessutom sedan tidigare inlett kontakter med EMSEA och har god kännedom om UNESCOs arbete med Ocean literacy.

Centrum för Naturvägledning vid Sveriges Lantbruksuniversitet (CNV) har fått uppdraget att på motsvarande sätt samla ett nätverk inom limnisk pedagogik. HaV ser att CNV har stor erfarenhet av pedagogik som rör natur och miljö och har ett brett kontaktnät nationellt och internationellt.

Identifiera behov av insatser och hjälpmedel

HaV beslutade även att under 2019 undersöka hur en digital plattform bör vara utformad för att fylla de behov som efterfrågas av aktörerna. I det arbetet kommer vi även undersöka vilka plattformar som redan finns och eventuellt kan användas. Genom en digital plattform kan kunskapsmaterial delas och möjlighet till kontakter mellan aktörer inom vatten (limnisk) respektive marin pedagogik skapas.

Huvudaktiviteten under 2019 blir att identifiera de aktörer och befintliga nätverk som ska vara en del av nätverket, samt att bjuda in till en nationell workshop som syftar till att få fram en beskrivning av vad som krävs för en fortsatt framtida utveckling inom arbetet med vatten- och marinpedagogik både från en ekonomisk-, personell- och teknisk synvinkel.

Det är av vikt att redan befintliga nätverks kunskap och deras inplanerade aktiviteter nyttjas för att göra genomförandet så effektivt som möjligt.

Preliminär budget-ekonomisk återrapportering för 2019

HaV får enligt regeringsuppdraget använda högst 3 miljoner SEK för arbetet med att stärka arbetet med akvatisk pedagogik.

HaV har under 2019 fördelat de ekonomiska medlen så att 1 250 000 kr ges som bidrag till HMI som ansvarar för det marina nätverket och 1 250 000 kr ges till CNV som ansvarar för det vatten (limniska) nätverket. Vidare nyttjas 500 000 kr för att påbörja arbetet med den tekniska plattformen samt övriga hjälpmedel som kan behövas för nätverkens funktion.

Ta fram efterfrågat kunskapsmaterial

Slutsatserna från förra årets arbete tyder på att det finns ett omfattande befintligt kunskapsmaterial som saknar synlighet eller inte tillgängliggörs tillräckligt effektivt och brett. Havs- och vattenmyndigheten har därför fokuserat på att främja synliggörande och delning av detta befintliga material genom uppstarten av de två nationella nätverken och förstudien för en nationell digital plattform för arbetet med havs- och vattenpedagogik. Att identifiera eventuella behov av nytt kunskapsmaterial blir en uppgift för nätverken.

Förslag till fortsatt arbete

- **Vi föreslår att arbetet med vatten- och marin pedagogik blir en långsiktig satsning, i linje med tidsramarna som är satta för Agenda 2030 och UN Ocean Decade.**

Motivering

Efter det inledande arbetet 2018 skapar vi under 2019 förutsättningar för ett långsiktigt svenskt arbete med vatten- och marin pedagogik som både bidrar till och drar nytta av det internationella och europeiska arbetet inom området. För ett framgångsrikt arbete med vatten- och marin pedagogik krävs långsiktiga resurser för att kunna driva arbetet med att samla de nationella nätverken på ett varaktigt sätt. Det krävs också resurser för att upprätta, och på lång sikt förvalta, en digital läroplattform. Arbetet med vatten- och marin pedagogik behöver kommuniceras på lokal såväl som regional och nationell nivå. Kopplingen mellan det lokala arbetet ända upp till det europeiska och nationella arbetet behöver stärkas. Sverige har

aktörer som har ett väl utvecklat arbete inom vatten- och marin pedagogik lokalt, regionalt och nationellt men även aktörer som har stor erfarenhet av det europeiska och internationella arbetet. För framtiden behövs tydligt avsatta resurser för att ytterligare stärka kopplingen och utbytet mellan dessa olika aktörers arbete.

Arbetet som genomfördes 2018, och som genomförs 2019, visar att långsiktiga resurser behövs för att nå de aktörer på lokal nivå som idag inte har medel att själva utveckla pedagogik, organisera nätverksträffar eller delta vid nationella och internationella konferenser. Arbetet som bedrivs inom 2019 års uppdrag är ett första steg mot ett arbete som vi hoppas kan bli en långsiktig satsning med årliga nätverksträffar och en möjlighet även för lokala aktörer att delta vid europeiska och internationella forum, samt digitala hjälpmedel där aktörer kan mötas såväl lokalt som globalt för erfarenhetsutbyte och samarbete. Stora delar av arbetet med marin och limniskpedagogik i Sverige idag bygger på arbetsinsatser av eldsjälarna ute i landet. För att dessa eldsjälarna ska kunna fortsätta sitt arbete och tillsammans med andra nå ut även till fler områden behövs en långsiktig nationell satsning.

Förslag som stärker insatser på lokal nivå

För att kunna bygga vidare på nätverken och resultaten av deras arbete 2019 behövs följande:

- en *årlig gemensam konferens/workshop* där en av dagarna vid konferensen/workshopen är överlappande då deltagare från bägge nätverken ges möjlighet att delta. Detta kräver att konferenserna genomförs på samma plats vilket kräver större lokaler och mer kringarbete. Under denna WS skulle olika organisationer, myndigheter och till viss del forskare kunna hålla ett antal mini WS inom ramarna för de två större WS. Syftet med detta är att tydliggöra och därmed tillgängliggöra alla de resurser som redan idag finns till förfogande för skolans värld och för andra organisationer och myndigheter.
- ett *ökat ekonomiskt stöd till aktörer för deltagande vid konferenserna* detta för att kunna involvera fler från lokala organisationer inkluderande skolor
- det bör också finnas *bidragsmedel som skolor och andra organisationer under året kan söka* för att genomföra studiebesök och projekt med , dessa pengar bör fördelas av respektive nätverk.

- det behövs *medel för att stärka det lokala samarbetet med EMSEA*. För att stödja kostnader som uppkommer t.ex. i form av tid och till viss del resor.
- den *digitala plattformen behöver utvecklas och komma på plats*. Det kommer därmed behöva genomföras ytterligare uppdrag med utgångspunkt från de workshops, med lokala aktörer, som hålls under hösten 2019.
- *medel för att långsiktigt driva den digitala plattformen*
- *medel som behövs för införskaffande av annat pedagogiskt material*, ett exempel är MSB:s uppmärksammade projekt Klossköping som bygger på Lego.
- *medel till kommunikationsinsatser* som behöver genomföras i olika forum så som exempelvis Skolforum, men även vid olika myndighetskonferenser samt konferenser kring pedagogik och forskningskommunikation. När det gäller kommunikation är det även av vikt att nå Skolverket och om möjligt kunna nyttja UR/SVT/SR i ett framtida arbete.
- *medel till lokala aktörer att söka för kommunikationsinsatser och / eller naturvägledning för allmänheten*. Det kan till exempel vara aktiviteter hos naturum, museer, ideella organisationer. och vid vattenvård och naturvård (vattenvårdsförbund, kommuner och länsstyrelser). Dessa medel kommer därmed utveckla och stötta pedagogiska aktiviteter på lokal nivå.

Litteraturhänvisningar

Agenda 2030. Hemsida med information om Agenda 2030 som drivs av UNDP. <https://www.globalamalen.se/> [2019-05-27].

FN (2019). Hemsida för FN:s arbete med dekadern av havsforskning "Decade of Ocean Science". <https://en.unesco.org/ocean-decade> [2019-05-27].

HaV (2018). Återrapportering av Havs- och vattenmyndighetens arbete med akvatisk pedagogik 2018. <https://www.havochvatten.se/hav/uppdrag-kontakt/vart-uppdrag/regeringsuppdrag/regeringsuppdrag/marin-pedagogik-2018.html> [2019-05-27].